

HUKUKÎ BİLGİLER MECMUASI

Sahip ve Başmuharriri:

Paris Hukuk Fakültesi Doktoru

AVUKAT

Milâshı **GAD FRANKO**

TAHRİR HEYETİ

Fuat Hulûsi B. Temyiz Mahkemesi
ikinci hukuk dairesi reisi

Sabri Şakir B. Ad. V. Hukuk İşleri
Müdürü

Mustafa Reşit B. İstanbul Hukuk
Fakültesi Müderrislerinden

Ahmet Refik B. Sabık Temyiz Mah-
kemesi azasından

Ali Kemal B. İstanbul Hukuk Fa-
kültesi Müderrislerinden

M. Şarl Kroza İstanbul Hukuk Fa-
kültesi Müderrislerinden

M. Aşil mester. Paris Hukuk Fa.
Müderrislerinden

M. Şavgran. Paris Hukuk Fa. fahri
Müderrislerinden

M. A. Salem. Hukuku Düvel Mec-
muası tahrir heyetinden

Bahir B. Kavanin ihzari komisyonu
azasından

Hamdi Halim B. Avukat

Adres: Galata Bahtiyar han Avukat Gad Franko Bey yazihanesi

Telefon: Beyoğlu 3009

Bir nüshanın bedeli 35 kuruştur

**Bir senelik abonemanı Posta ücretile beraber
400 kuruştur.**

Türkiye harici için 500 kuruştur

İSTANBUL

BANKALAR MATBAASI

Haim, Rozio ve Ş^{kı}

1932

Hitit Kanunu

Millâtan takriben 1300 sene evvel tedvin edilmiş Hittit kanunu hakkında akvam kadime tarihine vûs'at malûmatı ile maruf ülema-dan ve İstanbul Darülfunun müderrislerinden Avram Galanti yazdığı eserin mukaddemesi kanunun mahiyet itibarile ve mevzuuna karile-rimizce ittilâ kesp edilmek üzere aynen aşağıya nakl ediyoruz.

Mevcut vesikalara göre, Hitit ismi tarihte ilk defa olarak, milât-tan 27 asır evvel zikrolunur. O zaman, Babil kralı Naram-Sin aleyhine müteaddit prensler tarafından aktolunan bir ittifaka, Hitit prensi Pamba da, dahil idi.

Üçüncü binin nihayetine doğru, Hititler, Küçük Asyanın bir kısmını, bilâhare Suriye ve Mezopotamyanın pek çok kısımlarını zapt-ederek bir imperatorluk kurmuşlardır. Böyle bir imperatorluğun ida-resinin, mümkün mertebede, mazbut bir kanuna raptı, gayet tabii idi. Bu imperatorluğun harsinin mühim bir vesikasini teşkil eden bu ka-nun, 1906-1907 senelerinde eski Hitit kırıllarının ikametkâhi olan Hattuşas şehrinde, (Küçük Asyada kâin şimdiki Yozgat vilayetine tabi Akdağ Madeni kasabasına mülhak Boğazköyü mevkiidir) Alman Pro-fesörü müteveffa Hugo Winckler tarafından yapılan hafriyat esnasinde bulunmuştur. Bu kanun mih yazı ile Hitit lisaninde, kil levhalar üzerine yazılmış olup, milâttan takriben 1390-1350 sene evvel yaşamış olan Şuppiluliumaş yahut oğlu ikinci Murşiliş (milattan takriben 1347-1310) zamanında tedvin olunduğu farzolunur. Bu kanun, eskiliği malûm olmıyan diğer bir kanunun muaddel şeklidir ; zira bunun müteaddit maddelerinde, ceza ahkâmından bahsedildiği vakıt “şimdiki ceza böyle-dir, vaktile ceza daha ağırdı” tarzında fıkralara tesadûf olunur.

Hitit kanunu Hamurabi kanunundan az sert ve Asur kanunun-dan daha yumuşaktır. Üçünde ve bilhassa Hitit kanununda, kadın mü-him bir yer işgal eder ; üçünde de köleye hürmet yoktur. Köle “eşya” gibi sayılırdı.

Ben bu kanunu en evvel, Prağ Çek Darülfünunu Profesörlerin-den Frédéric Hrozny tarafından fransızceye tercüme olunan *Code Hitite*,

provenant de l'Asie Mineure, vers 1350 Av. J. C. eserinden tercüme etmeğe başladım. Bilâhare, bu kanunun almancaya dahi tercüme edildiğini haber alınca, onu da getirterek, tercüme farklarını, mümkün mertebede tesbit ettim. Kanunun almanca ismi şudur : *Hethitische Gesetze aus dem Staatsarchiv von Boghazköi, um 1300 v. Chr.*, Mütterci Leipzig Darülfünunu Profesörlerinden Dr. Heinrich Zimmern.

Bu kanun üç kışma ayrılmıştır. Birinci kısım 100 madde yani paragraf, (Zimmern 101 maddeye ayırmıştır) ikinci kısım dahi 100 madde ihtiva eder. (Zimmern 86 maddeye ayırmıştır). Üçüncü kısım ise, birinci kısmın 49 uncu maddeye kadar olan muhtelif maddelerin muaddel şekilleridir.

Tercümeninde takip ettiğim usul aşağıdaki noktalara istinat eder:

a) Tercümenin bazı yerlerini, muteriza içine koyduğum bazı kelimelerle, izah ettim.

b) Bazı maddelerin ve ya kelimelerin fransızca ve almanca tercüme farklarını göstermek için, o maddeleri ve kelimeleri not halinde ilâve ettim ve *Hethitische Gesetze* kelimelerinin ilk harfları olan H. G. ile gösterdim.

c) Şahsî mütaleatimi bildirmek istediğim madde ve kelimeler hakkında, not halinde, ismin ve mahlâsının ilk harfları olan A. G. harflarile gösterdim.

Türkçede taammüm etmiş olan Hitit tabiri, Ahti atıkta zikr ve *Het* (𐎶𐎵) telâffuz olunan kelimenin nihayetine ilâve olunan *il* lahika ile husula gelmiş frenkçe bir isim ve sıfattır. Bu kelime türkçeleştirildiği vakıt, *Hetti* şeklinde bir isim ve sıfat elde edilir. *Het* kelimesinin hititçe telâffuzu *Hatti*, mısırca telâffuzu *Heta* yahut *Hata* ve asurice telâffuzu *Halta* yahut *Hatedir*. Bu kanuna, türkçe bir isim vermek istediğim vakıt, bütün bu hususları düşündüm ve frenklerce kullanılan, *Hitit* şeklini daha abenkli bularak, onu kabul ettim.

Istanbul Darülfünunu Edebiyat Fakültesi
akvamı kadimeî şarkîye tarihi müderrisi

Avram Galanti